

d' eixes afrac
les umplirá d' himnes suaus.
—Que prompte, prompte
se faça, donchs,—respon lo comte.—
Perque mon vot
sía en sufragi del nebot,
prop de la seva
jo cavaré la fossa meva,
com un esclau
que de son amo als peus s' ajau.—

CANT DESÉ

GUISLA

GUISLA

Camí de Cornellá, lo comte Guifre
va á pendre comiat de la comtesa;
qué 'ls en troba de tristos aquells márgens
hont al sol del amor ahir tot reya!
Los arbres que s' inclinan remorosos,
com si parlassen de son crim li sembla,
y 'ls joyosos aucells que hi saltironan,
li apar que esquerps eviten sa presencia,
un al altre contantse l' homicidi,
mal de contar ab ses arpades llengues.
Lo violat verdum ja no hi refila,
lo rossinyol no hi canta, que gemega,
arpa d' hont, l' alegría escorreguda,
tan sols la corda del neguit hi resta.

Lo vent que sòpit en lo bosch dormia
 se remou tot plegat com una fera,
 s'ouhen lladruchs sinistres dins lo còrrech,
 y damunt dels teulats cants de xaveca,
 y de núvol en núvol per los ayres
 rodar lo tro, preludi de tempesta.
 Quant de sos avis al palau s'acosta,
 veu sa Guisla gentil á la finestra,
 entre 'ls dos gerros de clavells que á riure
 surten quiscun en sa clavellinera¹;
 endolada la veu com una viuda
 y avergonyit abaixa 'ls ulls á terra.
 Cada grahó que de l'escala puja
 lo rega ab una llágrima cohenta;
 al cap d'amunt de tots ella es que hi plora,
 com un desmay doblant sa hermosa testa.
 Les paraules que 's diuhen son paraules
 de punyidora y funeral tristesa:
 —Adeu,—diu ell,—esposa de ma vida;
 al arrancarme del teu cor, se trenca
 mon cor enmalaltit, com una branca
 que de son tronch un braç cruel esqueixa.
 —No te 'n deixaré anar,—respon sa esposa,—
 no te 'n deixaré anar, ta vida es meva.
 ¿Davant l'altar lo jorn del desposori
 estimació sens fi no m'has promesa?
 —T' estimaré com sempre te he estimada,

mes ¡ay de mi! será desde una celda
 d'un monestir que sobre l'oratori
 de Sant Martí de Canigó s'aixeca.
 Allí morir devía en una forca,
 menjat per corps en mitj de cel y terra;
 á Deu, que 'm torna compassiu la vida,
 bé li puch oferir lo que me 'n resta!—
 Respondre vol sa desolada esposa,
 mes está de neguit sa ánima plena,
 sos ulls sols tenen llágrimes amargues,
 muda sols troba algun sospir sa llengua.
 Ell en son front lo derrer bes estampa,
 la estreny entre sos braços y la deixa,
 de llágrimes humits los ulls giranthi,
 com l'infantó arrancat de la mamella.
 Llavors escala avall un plor ressona
 y un xisclet en la sala li contesta;
 ploran ab ell los cavallers y patges,
 les dames del palau ploran ab ella,
 que veu entrar per hont surt ara Guifre
 l'espectre glaçador de la viudesa,
 ab son cabell estès sobre la cara
 y arrossegant la mantellina negra,
 cayguts sos braços d'ufanós magnoli
 que en sa florida esbrosta la tempesta,
 y sos ulls d'aranyó y son front de lliri
 ennuvolats ab boyres de tristesa.

Quant se revé son cor y de ses llágrimes
cau amansida la maror primera,
al monestir que la enviudá tan jove
vol portar, virtuosa, alguna pedra.
Surt á l' eixida del palau que hi dona
y ab agulla d' argent y fil de seda
vol brodar una cándida estovalla²
de la més fina y preciosa tela.
Les Barres Catalanes hi dibuixa,
semblant sos entremitjs d' alguna estrella,
com si del cel los somnis li vinguessen
entrellaçats ab somnis de sa terra;
sota l' escut posa sa bella firma
y damunt sa corona de comtesa.
A cada punt que dona sa áurea agulla
al cenobi naixent los ulls aixeca,
deixant caure una llágrima que en l' obra
se podria encastar per una perla.
Ses donzelles voldrianla distraure
y á sos dolors son pensament s' aferra
y á sos recórts més íntims sa memoria,
com á les runes d' un palau una eura.
Tot li parla de Guifre: les montanyes
ahont solia bátres ab les feres,
la font hont ella eixfali al encontre,
per vasull oferintli sa má tendra
la verda coromina hont flors cullían,

lo marge fresch del rieró hont s' asseyan
mirant les aygues á sos peus escorre
serenes com sos jorns de fadrinesa,
lo sálzer que 'ls doná redós ombrívol,
los pins que al cim del comellar gemegan,
com les vibrantes cordes d' un salteri
que l' aspre geni del mestral punteja.
Y dels aucells les fonedices notes,
los bruys misteriosos de la selva,
lo rondineig del ayre entre les fulles,
ones li son d' un pèlach de tristesa.

De prompte s' ou lo cant d' una minyona,
com en la mar lo cant d' una gavina,
amorosir ses ones amargantes
ab un raig enganyívol d' alegria.
Escolta Guisla la cançó y la troba
en son anyorament massa escoltívola:
—¿Qui será,—diu,—aqueixa dona ò ángel
que alegre canta quant tothom sospira?
Voldria anar á vèurela: tal volta
tindria per mes penes medecina.—
Del portxe al hort, del hort á la boscuria
passeja 'l feix de sos dolors sens mida.
Totes les flors cap-baixes veu com ella,
que n' era no fa gayre la regina,

y li fan aquells arbres més angoixa
 hont sent més refilets y cantadiça.
 Per enjoyarlo ab rahims d' or y perles,
 al arch del portxe la sarment s' enrinxa,
 l' aritjol filador al olm s' enarbra,
 braços d' esposa que al espòs se lligan,
 y entre ses branques lo colom dels boscos
 parrupejant á sa coloma crida,
 que aplega per son niu algun bri d' herba,
 per sa casa de broça enorme biga.
 Lo rieró festeja la ninfea,
 somriu al astre d' or la margarida
 mostrant sobre son pit sa rossa imatge,
 sagell diví de son bell cor d' aymía;
 mes ella may ha vist lo cel tan núvol,
 jamay la terra li semblá tan trista;
 ¡oh terra de Conflent! per ta mestressa
 còm t' has tornada avuy tan anyorívola!

Com viatger que assedegat escolta
 lo murmuri de l' aygua cristallina,
 se n' entra Bosch endins, vers la donzella
 que entre ovelles y anyells canta y refila,
 tot fent rajar lo fil de la filosa,
 asseguda á la soca d' una alzina.
 Per regalarse bé ab sa cantarella

camina suaument quant hi arriba,
 tan suaument que no doblega 'l trèbol,
 ni fa coll-torce l' herba que trepitja.
 Ja la sent més aprop, ja allí á la vora,
 sols la 'n separa una frescal verdiça,
 ja decantant los sálíchs y vidalves
 entre vergelles de roser la mira,
 com una rosa de pastor que esclata
 lluny del verger, al sol y á la celistia.
 Es son brial de rústega burata
 com son caputxo de color d' oliva,
 caminadora y blanca sa espardenya
 es del cánem més fi, com lo que fila.
 La cançó que ella entona es d'esperança
 de veure l' aymador per qui sospira;
 aná ab los moros á lluytar y prompte
 deurá arribar, puix sa bandera arriba.
 De la tendra cançó á cada posada
 llança un sospir la concirosa Guisla,
 assaborint ses notes d' una á una,
 per son cor trist rosada d' alegría.
 La angèlica pastora se 'n adona
 y, estranyada de vèurela y ohirla:
 |—¿Què té?—diu condolguda á ses donzelles.—
 ¿S' haurá plantada al peu alguna espina?
 —Me l' he plantada al cor,—diu la comtesa;—
 tu cantas dolçament y jo estich trista,

jo que so la comtesa de Cerdanya,
 d' aqueix bocí de Pirineus pubilla.
 ¿Haurías tu trobada en eixos boscos
 pe'ls afligits la font de l' alegría?
 —Un día la hi trobí de primavera,
 día de cel que l' ánima no oblida;
 mes ay! l' anyorament abans de gayre
 sos puríssims cristalls enterbolía.
 —¿Quí es, donchs, lo teu gojat?—diu la comtesa.
 —Es la flor dels donzells d' aqueixa riba;
 l' ángel hermós dels cavallers del comte.
 ¿Sols vos no 'l coneixeu que li sou tia?
 —¿Gentil?—diu esglayada la comtesa.
 —¡Gentil!—respon tot sospirant la nina;
 y com pe'l llamp corsecador tocada,
 cau l' esposa infelç del homicida,
 son llabi de carmí tornantse gebre,
 les roses de ses galtes satalies.

En braços se la 'n duhen ses donzelles
 vers lo palau d' hont en mal punt ha eixida,
 com cadavre vivent cap á la tomba,
 desde hont del seu amor la tomba ovira.
 Plora 'l Conflent, sos pagesius y pobles,
 plora en son niu la tórtora soliua,
 y 'l cel, ahont esclata la tempesta,

es, com sos ulls, de llágrimes font viva.
 No pot plorar aixís Griselda hermosa,
 que, senzilla com es, tot ho endevina;
 no pot plorar aixís, que sempre es seca
 la més crua tempesta de la vida;
 y no podent sa pena desfogarse,
 va á enterbolir sa testa joventívola
 fentli perdre lo seny, hermosa estrella
 que s' acluca en la nit de la follía.